

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
האגף לתלמידים מחוננים ומצטיינים

סימוכין : 04645564

מתווה למערך הלמידה לתלמידים מחוננים

הלומדים במרכזים ייחודיים

המלצות ועדת ההיגוי תשס"ט

חברי הועדה:

פרופ' זמירה מברך (יו"ר), רס"ן תום אחי דרור, פרופ' בת שבע אלון, חזקי אריאלי,
ד"ר ניצה ברנע, ענת גרשון, פרופ' עודד זהבי, ד"ר חפצי זוהר, ד"ר צופיה יועד,
ד"ר האני מוסא, נפתלי מנהיים, ד"ר ליאורה מרידור, ד"ר אביתר מתניה,
פרופ' ברוך נבו, ד"ר בלהה נוי, איוה עתיר, דליה פניג, ד"ר דוד פסיג, דני פסלר,
פרופ' אהרון צ'חנובר, ד"ר רמה קלויר, ד"ר אביבה קליגר, שלומית רחמל (רכזת),
פרופ' ציפי שכטמן, ד"ר אסתי שלייר

תמוז תשס"ט

יוני 2009

תוכן העניינים

3.....הקדמה

תוכניות ליבה מערכתיות
תוכניות ליבה למקצועות הלימוד
תוכניות ליבה לקבוצות אוכלוסיה ייחודיות
תוכניות ליבה בישראל

10.....תוכנית ליבה לתלמידים מחוננים

רקע
עקרונות כלליים
ציר התכנים ותחומי הדעת
ציר המיומנויות והקישורים
ציר ערכי, רגשי חברתי
ציר דידיקטי
היבטים ארגוניים
המלצות להמשך

20.....ביבליוגרפיה

21.....נספחים

חזון האגף לתלמידים מחוננים ומצטיינים ודמות הבוגר
סקירת מקורות אינטרנט על תכניות הלימודים למחוננים בעולם המערבי
חוברת הנחיות לעבודת חקר במרכז מעו"ף למחוננים ולמצטיינים בבאר שבע
המלצות תת הועדה לגיבוש עקרונות מנחים לעבודה עם תלמידים מחוננים
ומצטיינים בהיבט הרגשי-חברתי
חוזר מנכ"ל תשס"ו/3(א), כ"ט בתשרי התשס"ו, 1 בנובמבר 2005

הקדמה

תוכנית ליבה (Core Curriculum) הינה תכנית לימודים מרכזית של מערכת חינוך המחייבת את כלל הלומדים. התוכנית כוללת את מערך הידע הבסיסי, לרבות: גוף הידע, המיומנויות והכשרים (competencies) אותם יש ללמד את כלל התלמידים (משרד החינוך, חוזר מנכ"ל תש"ס/7(ב)).

למעשה, תכנית ליבה מהווה תשתית חינוכית ותרבותית משותפת אשר מתווה את המטען הלימודי, הכשרי והערכי אותו רוכשים כלל התלמידים במערכת החינוך. זאת, תוך מתן אפשרות לקבוצות חברתיות שונות להגשים את מטרותיהן הספציפיות. ניתן למיין את תוכניות הליבה לשלוש קבוצות עיקריות: (א) תוכניות ליבה מערכתיות, (ב) תוכניות ליבה למקצועות הלימוד השונים, ו-(ג) תוכניות ליבה לקבוצות אוכלוסיה ייחודיות.

תוכניות ליבה מערכתיות

קיימות גישות שונות לבניית תוכניות ליבה מערכתיות (core curriculum). הגישה ה"מצמצמת" מתמקדת בגרעין קטן יחסית של לימודי חובה וגוף לימודי רחב יותר המתגבש סביבו ונלמד על בסיס בחירה (אלקטיבי) (Brandes, 1996). על פי גישה זו, תוכנית הליבה היא תוכנית מצומצמת, יחסית, המהווה את גוף הידע החשוב והחיוני אותו חייבים להקנות, ואילו שאר הידע נתפס כמשני בחשיבותו (Stahl, 1997). לעומתה, הגישה ה"מרחיבה" דוגלת בתוכנית ליבה הכוללת את כל התכנים, המיומנויות והערכים החברתיים, הנחשבים כחיוניים להתפתחות אדם אוטונומי שיצמח ויתפתח להיות אזרח יצרני (Han, 2000). על פי גישה זו, תוכנית הליבה היא רחבה ושמה דגש הן על היקף הידע והן על איכות התכנים, המיומנויות והערכים. בין שתי גישות קוטביות אלה, קיימות גישות רבות המשלבות ביניהן במינונים שונים.

תוכניות ליבה למקצועות הלימוד

במקביל לתכנית הליבה המערכתית קיימות גם תוכניות ליבה למקצועות הלימוד השונים. באופן טבעי, תוכניות ליבה המתמקדות במקצוע מסוים הן מצומצמות יותר ומתמקדות רק בידע ובכישורים הנדרשים בלימוד אותו מקצוע. בדרך כלל, תוכניות ליבה למקצועות הלימוד מתייחסות לגרעין המצומצם של לימודי החובה (Brandes, 1996).

תוכניות ליבה לקבוצות אוכלוסיה ייחודיות

לעיתים, קיימים חילוקי דעות באשר לאותו גוף ידע "בסיסי" המחייב את כלל הלומדים, גוף ידע שלא יהווה תוכנית "מינימום", אך יחד עם זאת יתאים לכלל התלמידים. לכן, במקביל לתוכניות הליבה הכלל מערכתיות, קבוצות אוכלוסיה שונות הוסיפו רכיבים ייחודיים המתאימים לצרכים של אותן קבוצות ייחודיות או לאידיאולוגיות שלהן (ראה בהמשך).

יש הטוענים כי תוכנית ליבה "מצומצמת" אשר מעצם טבעה מתייחסת למינימום הכרחי, משותף לכל התלמידים, מצטיינים וחלשים כאחד, עלולה להביא לקיומן של תוכניות "מינימום", שכן קיים חשש שהתוכנית תתמקד רק בגרעין ההכרחי המוגדר על ידי קובעי המדיניות מבלי לפתוח את האפשרות בפני הלומדים להעמיק ולהרחיב בתחום הדעת הנלמד. על כן, תוכניות "מינימום", בכינוייהן השונים, קיבלו ביקורת נוקבת הן מהאקדמיה והן מהשדה. טענו כי תוכניות אלה מרדדות את מערכת החינוך ומכוונות את הלמידה למכנה המשותף הנמוך ביותר. זאת ועוד, תוכניות המינימום אינן לוקחות בחשבון את השונות בין התלמידים ואינן מתייחסות לשונות כאל משאב, אלא כאל "רע הכרחי" עליו יש להתגבר. בנוסף, עצם הרעיון של תוכנית מינימום אחידה עלול לפגוע בהתפתחות החברתית-תרבותית המושתתת על טיפוח מגוון של כישורים וייחודיות.

לאור מורכבות סוגית הליבה נשאלת השאלה מדוע צריכות מערכות חינוכיות לשאוף להנהיג תוכנית ליבה? מרבית החוקרים טוענים כי השינויים הרדיקליים בחברה של המאה ה-21 בכללותה, ובמערכות החינוך בפרט, הם הממריצים העיקריים להנהגת תוכנית ליבה. לדוגמא,

(1999); Volansky, (1998, 1999); Wraga, (1997); Stahl, דנים ביתרונותיה של תוכנית ליבה

ובתרומתה לניסיונות לקדם ערכים מחייבים מבוססי ידע. פלט (Platt 1998) תיעד את תהליך

הרפורמה של החינוך הליברלי ואת הצורך לארגן אותו סביב הנושא של הפרט והקהילה. פלט מציע שילוב של ערכים אזרחיים בתוכנית הליבה על מנת להגיע לאיזון בין היחיד והחברה.

לרי ואסטנק (Larrey and Estanek, 1999) סקרו תוכניות ליבה שהופעלו במספר מדינות

בארה"ב ודיווחו על הצלחתן בקידום למידה שהיא בעת ובעונה אחת משולבת, בין-תחומית

ורציפה, והפועלת לאור יעדים התפתחותיים.

שטהל (Stahl, 1997) ציין כי בנוסף לגישה המבססת את תוכנית הליבה על תכנים והמקובלת על כל מערכות החינוך, יש להעניק תשומת לב לשילוב מיומנויות למידה וערכים חברתיים בתוכניות אלה. על מנת להבטיח את הוראת תוכנית הליבה לכל התלמידים במערכת החינוך, ולוודא שהתלמידים אכן משיגים רמה נאותה של בקיאות ומיומנות בתחום האקדמי, מציע שטהל לקבוע אמות מידה וסטנדרטים. על פי גישתו, הסטנדרטים מתייחסים גם לכישורי הלמידה וגם לערכים חברתיים.

המושג "תוכנית ליבה" או "תוכנית יסוד" היה מוכר בספרות המקצועית עוד בראשית המאה ה-20. תוכניות הליבה נקבעות בדרך כלל על ידי משרד החינוך או גוף מקצועי אחר בעל ראייה כוללת של החינוך ויעדיו. לצד תוכניות הליבה מאפשרות מערכות חינוך רבות גם תוכניות בחירה בהן באים לידי ביטוי הצרכים, הידע והערכים של קבוצות שונות בתוך האוכלוסייה. קיומן של תוכניות ייחודיות (בחירה) מעורר שאלות רבות, כגון: האם תוכניות החובה והבחירה אמורות להשלים זו את זו או לכל הפחות לא להיות בסתירה אחת לשנייה? האם תוכניות הבחירה הן בעצם תוכניות חובה לאותם תלמידים שבחרו ללמוד במסגרות לימודיות ייחודיות? מהו חלקן היחסי של תוכניות הבחירה המתקיימות לצד תוכניות החובה? בדרך כלל, גם ההחלטה על חלקן היחסי של תוכניות החובה והבחירה כמו גם ההחלטות לגבי הסוגיות האחרות נתונות לשיקול הדעת של הגוף המקצועי.

תוכניות ליבה קיימות במקומות רבים בעולם ובכל רמות החינוך, החל מגיל הגן ועד החינוך הגבוה. בזה האחרון, דהיינו בחינוך הגבוה, תוכניות הליבה מצומצמות יותר כיוון שהתלמידים בדרך כלל מתמחים במקצוע מסוים.

תוכניות ליבה בישראל

בישראל, בשנת 1999 הוגשה עתירה לבג"ץ בעניין תוכנית היסוד נגד שר החינוך והתרבות דאז על-ידי עו"ד פריצקי ואחרים. בעתירה נטען כי אף שעל-פי החוק חובה לקבוע תוכנית יסוד לכל מוסדות החינוך המוכרים, לא קבע שר החינוך תוכנית יסוד. עמדת העותרים הייתה כי מטרת החוק היא להבטיח שכל תלמיד במערכת החינוך ילמד מקצועות חובה מסוימים כדי שיהיו לו ידע וכלים מינימליים להשתלבות בחברה. בג"צ התבקש לחייב את שר החינוך לקבוע תוכנית יסוד

המפרט את מספר השעות של מקצועות החובה למוסדות המוכרים שאינם רשמיים. בג"צ קיבל את עמדת העותרים וחייב את משרד החינוך לבנות תוכנית יסוד.

בתאריך כ"ד באדר א' תש"ס, מרס 2000 פורסמה תוכנית הליבה, בחוזר מנכ"ל תש"ס/7 (ב), בחוזר המנכ"ל מוגדרים העקרונות של תוכנית הליבה הישראלית לבית הספר היסודי כדלקמן:

תוכנית ליבה (Core Curriculum): תוכנית הלימודים המרכזית של מערכת החינוך הישראלית, המהווה מסגרת-על לבניית תוכניות לימודים מקומיות, בית-ספריות. הנהלת משרד החינוך והמזכירות הפדגוגית קבעו כי תוכנית הליבה המתוכננת למערכת החינוך בישראל תחול על כל התלמידים בחינוך היסודי (החינוך הרשמי, החינוך המוכר שאינו רשמי ומוסדות הפטור). הוחלט כי התוכנית תיקבע לאחר דיון ציבורי ובהסכמה של כל מגזרי האוכלוסייה.

בחוזר מנכ"ל תשס"ו/3(א), כ"ט בתשרי התשס"ו, 1 בנובמבר 2005, נכתב:

"תוכנית היסוד (הליבה) היא המכנה המשותף המורכב מהתכנים, מהמיומנויות ומהערכים המחייבים את כל הלומדים במערכת החינוך בישראל. המקצועות הנלמדים בתוכנית זו הם הבסיס המחייב בכל מערכת החינוך, ועל בית-ספר להכריע מה להוסיף על ההיקף המחייב ובאיזה תוקף. במהותה תוכנית היסוד (הליבה) –

1. מגדירה את התכנים שהתלמידים במערכת החינוך הישראלית חייבים לדעת;
2. כוללת את מיומנויות הלמידה ואת הערכים שהתלמידים במערכת החינוך הישראלית חייבים לרכוש;
3. מבוססת על תכניות הלימודים הקיימות והמשתנות מעת לעת.

יש להתייחס אל תוכנית היסוד (הליבה) כאל הציר שכל בית ספר בונה עליו את תוכנית לימודי החובה והבחירה שלו כדי שבסופו של התהליך יהיו הבוגרים של מערכת החינוך הישראלית אזרחים יצרניים המסוגלים לתפקד בצורה נאותה הן במישור ההכרתי (הקוגניטיבי) והן במישור הריגושי (האפקטיבי), כאמור בסעיף 2 של חוק החינוך הממלכתי.

תוכנית יסוד (הליבה) חלה על כל התלמידים במערכת החינוך היסודי בישראל, והיא תנאי מוקדם לקבלת תקצוב ממלכתי. בחינוך הרשמי (הממ"ד והממ"ד העברי, הממ"ד הערבי והממ"ד הדרוזי) על התלמידים ללמוד 100% מתוכנית היסוד (הליבה). "(חוזר מנכ"ל 3/א), כ"ט בתשרי התשס"ו, 1 בנובמבר 2005)

החוזר השלם מובא בנספח 5

תוכנית הליבה המוצעת מציגה "אשכולות" תכנים ומקצועות כדלקמן:

א. אשכולות חובה

1. **אשכול מורשת רוח וחברה** – תנ"ך/מורשת, לימודי חברה (מולדת, חברה, אזרחות, גיאוגרפיה, היסטוריה);
2. **אשכול שפות וספרות** – לשון וספרות עברית, לשון וספרות ערבית, לשון וספרות אנגלית;
3. **אשכול מתמטיקה ומדעים** – מתמטיקה, מחשבים, פיזיקה, כימיה, ביולוגיה;
4. **אשכול מיומנויות הגוף** – חינוך גופני.

ב. אשכולות בחירה

נושאי הבחירה המוגדרים בחוזר המנכ"ל (שם) הן אופציות המוצעות לכלל התלמידים. נושאים אלה נבחרים על ידי בית הספר, ברמה המקומית. בדרך זו שואפת מערכת החינוך בישראל להציע תוכנית לימודים מאוזנת.

1. **אשכול אמנויות** – מוסיקה, אמנות פלסטית, תיאטרון, מחול;
2. **אשכול תרבות בית-ספרית** – אורח חיים במדינה יהודית ודמוקרטית, איכות חיים ושימור הסביבה, כישורי חיים, בטיחות ובריאות.

משרד החינוך קבע כי תוכנית הליבה תיושם במלואה בחינוך הרשמי (100%). במוסדות המוכרים שאינם רשמיים ייושמו 75% משעות הלימודים שהוגדרו בתוכנית הליבה, ובמוסדות הפטור – 55%.

מקצועות הבחירה מהווים 50 אחוזים של ההתנסות החינוכית של התלמידים. נושאי הבחירה הן אופציות המוצעות לכלל התלמידים. הם נבחרים על ידי היחיד על פי יכולתו, צרכיו, רצונותיו והעדפותיו, ונלמדים כהתמחויות במסגרת תוכנית הלימודים הכללית. בדרך זו שואפת מערכת החינוך בישראל להציע תוכנית לימודים מאוזנת המכילה מקצועות חובה והתמחויות (מקצועות

בחירה). תכנית הליבה מכילה סטנדרטים שיבטיחו את רמת ההישגים המחייבת את התלמידים, ואחריותיות (accountability) של בית הספר והמורים.

בנוסף לתכנים ולמקצועות המוצעים בתוכנית הליבה, על התלמידים לרכוש מיומנויות למידה שיהוו בסיס להרגלי למידה אשר ישמשו את התלמידים במהלך לימודיהם, ויאפשרו להם להתמודד עם תכנים שאינם מוצעים במסגרת תוכנית הלימודים הבית-ספרית, כדלקמן: "רכישת מיומנויות לימודיות בסיסיות תוך כדי לימוד תכנים ומקצועות לימודיים, סוללת את הדרך לעיצוב אישיותו של לומד יצירתי ויצרני המסוגל להתמודד עם מטלות קוגניטיביות

במסגרת בית הספר ומחוצה לו" (משרד החינוך, חוזר מנכ"ל תש"ס/7 (ב). להלן רשימת המיומנויות כפי שהוצגה בחוזר המנכ"ל: מיומנויות:

- אוריינות תרבותית ולשונית
- אוריינות אנליסטית ומידענית
- אוריינות כמותית
- אוריינות אסטטית
- מודעות לבריאות
- אוריינות אישית ובין אישית
- אוריינות חברתית

(חוזר מנכ"ל ס/3(א), כ"ט בתשרי התשס"ו, 1 בנובמבר 2005)

ערכים חברתיים בתוכנית הליבה

מרכיב חשוב של תוכנית הליבה הם הערכים הנורמטיביים שביסודה של החברה הישראלית. ערכים אלו מקובלים על כל מגזרי החברה והם מהווים את המכנה המשותף לכלל האזרחים. ערכים חברתיים אלו מאפשרים לחברה לארוג מרקם ערכים שיהיה מקובל על כל מגזריה, ויחצה פערים אידיאולוגיים, דתיים, אתניים ולאומיים. באורח זה, הערכים שבתוכנית הליבה עשויים לקדם לכידות חברתית וקבלת האחר, תוך שמירה על הפלורליזם התרבותי של החברה הישראלית.

הערכים שנקבעו בתכנית הליבה (שם) הם :

- זהות יהודית/ערבית/דרוזית ודמוקרטית
- תרבות יהודית/ ערבית/ דרוזית/ כללית והומניסטית
- כבוד האדם
- סקרנות, יצירתיות, יעילות, דיוק, יושר, חשיבה עצמאית, מודעות עצמית, הגינות, אסתטיקה, מוסריות ואחריות הודית, מסוגלות, צדק חברתי, דו קיום וסובלנות

ניתן לסכם ולומר שתכנית היסוד של מדינת ישראל המתייחסת לבית הספר היסודי מבוססת על גישה מערכתית לפיה נקבעו מקצועות החובה שיש ללמוד על פי מבנה תכניות הלימודים הרשמיות. כל בית ספר מוזמן להתייחס אל תכניות היסוד (ליבה) כאל ציר שעליו יבנה את לימודי החובה ולימודי הבחירה.

תוכנית ליבה לתלמידים מחוננים

רקע

וועדת ההיגוי הפועלת באגף לתלמידים מחוננים ומצטיינים דנה ארוכות בסוגיית תוכנית ליבה לתלמידים מחוננים. הדיונים התייחסו הן לסוגיה העקרונית "האם יש מקום להגדיר תוכנית ליבה לאוכלוסיית תלמידים זו?" והן לסוגיות יישומיות. להלן תמצית הדברים:

השוללים טענו כי עצם קיומן של תוכניות ליבה סותר את מהותו של מושג המחוננות אשר בבסיסו כישורים ייחודיים, לעיתים קרובות נדירים, שאותם לא ניתן לפתח במסגרת תוכנית אחידה ומחייבת. לדעתם, תוכנית הליבה תוביל לסטנדרטיזציה, תגביל את חופש הלמידה, תיפגע ביצירתיות ולא תאפשר לתת מענה לשונות בקרב התלמידים המחוננים. כמו כן סברו השוללים שכיוון שהידע משתנה במהירות, אין מקום "לכבול" את התוכניות למחוננים בידע שלא יהיה תקף בעוד שנים מועטות. על פי גישה זו, תוכנית הליבה למחוננים, אם יקבלוה, צריכה להתמקד בכישורים ובמיומנויות ולא בתכנים. היו שסברו כי תוכנית ליבה, מעצם מהותה, עלולה לפגוע בתהליכי ההתפתחות והיצירתיות לא רק של התלמידים, אלא גם של המורים המלמדים אותם. נטענו גם טענות יישומיות – מצאי המורים בחלק מהמרכזים אינו מאפשר יישום תוכניות ליבה. לחילופין, תלמידים מחוננים ידירו רגליהם ממרכזים בהם מופעלות תוכניות מחייבות שאינן מאפשרות בחירה. בנוסף, חלק מהשוללים היפנו את הזרקור לבעיות תקציביות: יישום התוכנית יחייב הפניית תקציבים לתוכנית הליבה ובכך תימנע הפעלתן של תוכניות ייחודיות.

מנגד, מחייבי תוכנית הליבה סברו כי התלמיד המחונן חייב לרכוש ידע ומגוון רחב של מיומנויות וכשרים בתחומי דעת רבים. לדעתם, רק תוכנית ליבה המושתתת על עקרונות קוגניטיביים ואפקטיביים התואמים את צרכיהם הייחודיים של תלמידים מחוננים עשויה לפתח כישורי חשיבה ברמות גבוהות ולהבטיח הזדמנויות למידה המנחילות תרבות שבה מצוינות היא ערך מרכזי, כפי שמוצג בחזון האגף למחוננים ומצטיינים (ראה נספח 1: חזון האגף למחוננים ומצטיינים ודמות הבוגר). זאת ועוד, לדעת התומכים תוכנית ליבה מחייבת עשויה להבטיח חשיפה רחבה לתחומי דעת רבים בד בבד עם העמקה בתחומים ספציפיים על פי בחירתו של הלומד. בהעדר תוכנית ליבה, עלול להיווצר מצב בו הילד המחונן נחשף לאותם תחומים בהם היה

במרכז העשרה מצאי מורים מתאים, לאו דווקא על פי תוכנית אב כוללת. חשיפה רחבה ורכישת מיגון גדול של כישורים יעשיר את הילד המחוון ויביא לידי ביטוי את כישוריו המיוחדים.

השאלה, האם על מערכת חינוכית לפתח בוגרים המעמיקים בתחום דעת צר, או בוגרים רחבי אופקים, חורגת מתחום הדיון במסמך זה. אולם, גם התומכים באפשרות הראשונה סוברים כי אין להחילה בגילאים צעירים וכי יש לטפח אדם אוריון החל מגיל צעיר, ויש אומרים בעיקר בגיל צעיר, בבחינת "גם כי יזקין לא יסור ממנה". מכאן, רצוי לטפח בוגרים מחוננים שהם בעלי ראייה כוללת, אשר מתוכה הם בוחרים את תחום ההעמקה. תפיסות אלה מחייבות בניית תוכנית ליבה רב שנתית הכוללת עקרונות מנחים המבוססים על מטרות ויעדים ברורים. תוכנית זאת תכוון את ההוראה ותיפתח למורים ולתלמידים אפשרויות חדשות להעצמת מכלול היבטי התודעה.

יתרה מזאת, בישראל, תלמידים מחוננים מתחילים ללמוד במרכזי המחוננים ("ימי העשרה שבועיים") בכיתה ג', עוד טרם נחשפו לתחומי דעת שונים. בשלב זה, בחירתו של התלמיד את נושאי הלמידה במרכז העשרה עלולה להיות מוטית ובלתי מבוססת דיה. כדי לאפשר התמחות מושכלת יש לאפשר לתלמיד המחוון חשיפה מרבית בד בבד עם העמקה במספר תחומים ספציפיים. כיוון שהתוכניות לתלמידים מחוננים מקבלות מימון ממשרד החינוך, יש להכיל גם על תוכניות אלה את התנאים המוקדמים לקבלת תקצוב ממלכתי, דהיינו: הפעלתה של תוכנית ליבה בדומה להפעלתן של תוכניות הליבה האחרות הקיימות במערכת.

מחייבי תוכנית ליבה הצביעו גם על הצרכים המיוחדים של התלמידים המחוננים בתחומים אפקטיביים ומנהיגותיים. בנוסף להצטיינות בהגות, מדע, הומניסטיקה, טכנולוגיה, וכיו"ב, מצופה כי התלמיד המחוון ירכוש תרבות של למדנות והצטיינות, נחישות וסקרנות, אומץ לב אינטלקטואלי, מקוריות ומחויבות חברתית (ראה נספח 1). תוכנית ליבה עשויה לשזור את טיפוח התכונות הנ"ל בפיתוח ההישגים בתחומי הדעת השונים. השארת התחום הריגושי מנהיגותי ליוזמות מקומיות עלולה להזניח ואולי אף לפגום בתחום חשוב זה.

באשר לטענה כי תוכנית הליבה עלולה להיות "מצמצמת" ו"כובלת" – הכל הסכימו כי יש לבנות **עקרונות מנחים שמטרתם: טיפוח תלמידים בעלי כישורי חשיבה מגוונים וברמה גבוהה. כיוון**

שתחומי דעת שונים מאופיינים בכישורי חשיבה ייחודיים, יש לאפשר ללומדים להתנסות במגוון תחומים וליצור הזדמנויות למידה שיממשו מטרות זו. זאת ועוד, בהנחה שתוכניות ליבה מעצם מהותן מתייחסות לגוף הידע ה"קלאסי", תוחלת החיים שלהן ארוכה יותר ומאפשרת לתלמיד המחונן להבין "מאין ולאן" -- מהו מקור הידע כיצד ניתן להמשיך ולהוביל את פיתוח הידע והחברה. העקרונות המנחים אומנם מחייבים, אך בנייה נכונה שלהם יכולה לאפשר חופש פעולה, תוך שילוב מושכל בין התוכנית המחייבת ותוכנית הבחירה, כשאת עיקר הדגש יש לשים על המיומנויות והכישורים (competencies). כיוון שאין אפשרות ללמד מיומנויות במנותק מתכנים, יש להדגיש בכל תחום תוכן את הכישורים והיכולות המאפיינים את התחום ומאפשרים את קידומו של התלמיד המחונן. כישורים אלה יש לפתח ולהעצים.

הוועדה הייתה מודעת לאתגרים היישומיים העומדים לפתחה של פיתוח תוכנית ליבה לבניית מערך ההוראה לתלמידים מחוננים. הוועדה בדקה את תוכניות הליבה למחוננים המצויות במרכזי למידה במקומות שונים בעולם. בהתבסס על הספרות המקצועית (כגון: Tomlinson et al, 2002) החליטה הוועדה כי תכנית הליבה תתמקד בארבעה היבטים: התכנים, המיומנויות והכישורים, סביבות הלמידה והפן הערכי, רגשי, חברתי. נספח 2 מביא מדגם של תוכניות ליבה לתלמידים מחוננים באנגליה, אירלנד, צרפת, גרמניה, הונגריה, איטליה, הולנד, ספרד, שוודיה, שוויץ, אוסטרליה, קנדה, יפן, קוריאה, ניו-זילנד, סינגפור וארה"ב.

בהסתמך על תוכניות הליבה הכלליות הקיימות בישראל, תוכניות הליבה לתלמידים מחוננים הקיימות במרכזים שונים בעולם, והידע המקצועי הקיים בתחום, וועדת ההיגוי גיבשה עקרונות מנחים לתכנון מתווה לתוכנית ליבה של מבנה הלימודים המיועדת לטיפוח תלמידים מחוננים הלומדים במרכזי המחוננים (יום העשרה). הוחלט כי תוכניות ליבה לתלמידים מחוננים הלומדים במסגרות אחרות (כגון: כיתות מחוננים בבתי ספר" רגילים", הגיל הרך) ולתלמידים מצטיינים

יגובשו בהמשך. להלן תיקרא התוכנית בקיצור "מתווה לתכנון הלימודים לתלמידים מחוננים".

עקרונות כלליים:

- אשכולות הליבה לתלמידים מחוננים מהווים תוספת לתוכנית הלימודים הממלכתית הקיימת לכלל תלמידי ישראל.
- אשכולות הליבה לתלמידים מחוננים מורכבים מהתכנים, המיומנויות והכישורים כמו גם מסביבות הלמידה המתאימות לפיתוח וטיפוח התלמידים.
- אשכולות הליבה לתלמידים מחוננים כוללים היבטים קוגניטיביים, אפקטיביים, ערכיים וחברתיים.
- בנוסף לידע, למיומנויות ולכישורים הבסיסיים (Common Knowledge Foundation) (Tomlinson, C.A; Kaplan, S. ; Renzulli, Y.) המשותפים לכל התלמידים המחוננים (2002), המתווה המוצע מאפשר בחירה של תחומי דעת אותם מעוניין התלמיד ללמוד, מתוך מגוון אשכולות המותאמים לתלמידים מחוננים הן מבחינה תכנית והן מבחינת הפדגוגיות הייחודיות.
- תחומי הדעת הנלמדים בכל שלב יתחלקו כך ששני- שליש מתוכנית הלימודים תהיה מורכבת מנושאי חובה והיתר מנושאי בחירה. נושאי החובה ונושאי הבחירה ישלימו זה את זה באופן ספיראלי. הן נושאי החובה והן נושאי הבחירה ייבנו על פי העקרונות המפורטים (ראה להלן עמוד 15) ויחויבו באישור האגף, כמקובל במשרד החינוך.
- כל תלמיד ילמד את תחומי התוכן השונים הן ברמת "חשיפה" והן ברמת "העמקה". זו האחרונה ("העמקה") תעשה על פי בחירת התלמיד, כישוריו ובגרותו הנפשית. בגילאי בית הספר היסודי (כיתות ג-ו) התלמידים ייחשפו לתחומי תוכן מגוונים על פי העקרונות המומלצים כשהם מעמיקים בתחום אחד כל שנה. בחט"ב (כיתות ז-ט) הנושאים ילמדו ברמת חשיפה והעמקה ויאפשרו התמחות בתחום תוכן אחד או יותר בכל שנה. תתאפשר העמקה גם בכיתות הגבוהות בחינוך היסודי בהתאם לצרכי התלמידים.
- בנוסף, חייב כל תלמיד לבחור לפחות נושא אחד בכל שנה שבו יבצע למידה עצמית תוך הצגת תוצר הלמידה על פי בחירתו. תוצרי הלמידה יכולים להיות מוצגים בדרכים רבות ומגוונות, כגון: עבודת חקר, מיצג אומנותי, יום עיון, סיור לימודי או מאמר. תוצר הלמידה חייב להיעשות בהנחיית מומחה מבוגר. תוצרי הלמידה יוצגו בפני קהילת הלומדים בדרכים מגוונות ויצירתיות על פי בחירתו של התלמיד. הצגת העבודה הנה חלק אינטגרלי של הקורס. (ראה דוגמא 3).

- תוכנית הליבה למחוננים תשמר חופש פעולה רב למרכזי התוכניות בהתאם לקווים המנחים ועל פי צרכי התלמידים והמורים.
 - תכנית הליבה בנויה ממודל בן ארבעה צירים, כל ציר בנוי מאשכולות :
 - ציר תחומי הדעת
 - ציר המיומנויות והכישורים
 - הציר הדידקטי-ארגוני
 - הציר הערכי רגשי-חברתי
- ארבעת הצירים משולבים זה בזה. הפרדתם במסמך זה נעשתה רק לצרכי הבהרה. להלן הפרוט :

ציר התכנים ותחומי הדעת

התלמיד יכיר את תחומי הדעת השונים – את השיטות, התכנים, ומתודולוגיות המחקר של התחום אותו הוא לומד. תחומי הדעת מאורגנים בשישה אשכולות :

1. תרבות כללית וידע עולם
2. לימודי חברה וסביבה
3. אמנות ויצירה
4. שפה ותקשורת
5. חשיבה מדעית ומדעים
6. מורשת התרבות והקהילה בה התלמידים חיים.

יחד עם זאת, יש להדגיש למידה אינטרדיסציפלינרית בהתאם לרמתו הקוגניטיבית והבשלות הרגשית של התלמיד המחוון. להלן יפורטו הצעות לכל אחד מהאשכולות :

1. תרבות כללית וידע העולם

- * פילוסופיה (כולל לוגיקה ואסתטיקה)
- * רטוריקה
- * אתיקה ומוסר
- * פילוסופיה של המדעים
- * פילוסופיה של הדתות

- * פילוסופיה יוונית
- * פילוסופיה של העת החדשה
- * פילוסופיה יהודית
- * תרבות השוואתית
- * דמויות מופת
- * הומניסטיקה

2. לימודי חברה וסביבה

- * ממשל ומשטר
- * בר קיימות (sustainability)
- * מדעי ההתנהגות בראייה בין-תחומית (פסיכולוגיה, סוציולוגיה ואנתרופולוגיה).
- * משפטים
- * כלכלה
- * איכות הסביבה

3. אמנות ויצירה

- * האמנות כשפה
- * כתיבה יוצרת
- * מוסיקה (לרבות הלחנה), תיאטרון, קולנוע, מחול וכיו"ב
- * אמנות פלסטית

4. שפה ותקשורת

- * שפה זרה נוספת (מעבר לאנגלית)
- * תקשורת המונים

5. חשיבה מדעית ומדעים

- * מגוון נושאים מדעיים שאינם נכללים בבחינות הבגרות כגון: אסטרופיזיקה, ננוטכנולוגיה, מדעי הגרעין, ביוטכנולוגיה, ביואינפורמטיקה, מדעי המוח
- * מתמטיקה
- * מדעי כדור הארץ
- * מדעי המחשב
- * מדעי המידע
- * פילוסופיה של המדעים
- * תולדות המדעים
- * גילויים והמצאות

6. מורשת התרבות והקהילה בה התלמידים חיים

* דתות (יהדות, אסלאם, נצרות ומזרח)

* רב תרבותיות

* זהות ישראלית

* דמויות מופת

ציר המיומנויות והכישורים

במהלך הלימודים בקורסי הליבה יטופחו מיומנויות וכשרים. תוכנית כל קורס תכלול טיפוח ישיר ועקיף של המיומנויות והכשרים בשילוב עם התכנים הנלמדים באשכולות אחרים. להלן דוגמאות עיקריות:

- חשיבה אפיסטמולוגית הכוללת את: מקורות הידע, מהות הידע ודרכי היווצרותו, וודאות הידע, קביעות הידע, דרכי הערכתו, וכיו"ב.
- מיומנויות וכישורים מחקריים בתחומי דעת שונים, בבניית ידע וביכולות ייצוג מגוונות בהתאם למבנים הסינטקטיים.
- הבניית הידע וטיפוח דרכי ייצוג מגוונות
- אסטרטגיות חשיבה גבוהות (HOS), הכוללות תהליכי חשיבה מורכבים כגון:
 - תהליכי חקר
 - שיח טיעוני
 - פיתרון בעיות מורכבות
 - חשיבה יצירתית
 - חשיבה ביקורתית
 - חשיבה דדוקטיבית, אינדוקטיבית, רב-ערוצית
 - *חשיבה מטה קוגניטיבית
 - חשיבה מטה אסטרטגית
 - חשיבה אינטגרטיבית
- יזמות
- מידענות
- רטוריקה, הבעה בכתב ובע"פ, כתיבה יוצרת

ציר ערכי, רגשי חברתי

- חינוך למצוינות, לפריצת דרך, לראייה אחרת
- חינוך ללמדנות ולהעמקה, לספקנות ותהייה
- היבטים ריגשיים, חברתיים ומנהיגותיים (ראה נספח 4 - תחום רגשי)
- חינוך לאחריות אישית וחברתית
- עבודת צוות
- תקשורת בין – אישית
- הכוונה עצמית בלמידה (Self Regulated Learning)
- חינוך להתמדה וטיפול המוטיבציה
- חינוך לדייקנות וליושרה אינטלקטואלית
- חינוך לזהות ישראלית-יהודית-דמוקרטית (במקביל, דתות אחרות)

ציר דידיקטי

סביבות הלמידה ואמצעי ההוראה בקורסי הליבה יכללו בנוסף לשיטות הרגילות גם פדגוגיות ייחודיות המתאימות לתלמידים מחוננים, למבנה הדעת ולדרך העבודה של המומחה בתחום. הציר הדידיקטי הינו מתווה פעולה למורה כיצד לפעול בתוכניות למחוננים, תוכניות המושתתות על יצירת דיאלוג פדגוגי שיפתח כשרים שבעזרתם יוכל התלמיד לייצר ידע חדש. אומנם היבט זה מומלץ לכל התלמידים, אך הוא בגדר חובה בהקשר לתלמידים מחוננים. להלן דוגמאות אחדות:

- לימוד בסביבה עשירה מאד, סביבה גמישה בעלת תשתיות פיזיות-חינוכיות מתאימות הכוללת גם מעבדות; משחקים, סימולציות, סיורים, ביקורים במוזיאונים, קונצרטים, חברות היי-טק, לימודי ביוגרפיות של פורצי דרך
- שילוב של למידה בית ספרית וחץ בית ספרית
- ביצוע פרויקטים, עבודות חקר
- דיוני דילמה
- קישוריות בינתחומית או בין נושאים שונים באותו התחום

- הוראה רפלקטיבית
- Mentoring

היבטים ארגוניים

- חובה מול בחירה – קורסי החובה יהוו שני שליש מכלל הקורסים. בגילאי בית הספר היסודי (כיתות ג-ו) החלוקה תהיה מתוך מכלול הקורסים. בחטה"ב החלוקה בין קורסי החובה והבחירה תהיה בכל שנת לימודים. האחריות על בניית תוכנית הלימודים הכוללת היא של מנהל המרכז.
- חשיפה והעמקה – במהלך לימודיו חייב התלמיד להעמיק לפחות בנושא אחד ממגוון תחומי הדעת.
- תוכניות הליבה יהוו חלק אינטגרלי מתוכניות ההכשרה למורים למחוננים.

- הקצאת השעות- להלן דוגמא להקצאת שעות:

תחשיב השעות בנוי כדלקמן: 6 ש"ש (3 קורסים) X 30 שבועות בשנה X 7 שכבות גיל ג-ט – סה"כ 1250 שעות.

הצעה לחלוקת שעות

סה"כ 1250 שעות :

לימודי חברה וסביבה : 275 שעי'

חשיבה מדעית ומדעים : 275 שעי'

תרבות כללית וידע עולם : 200 שעי'

שפה ותקשורת : 150 שעי'

מורשת התרבות והקהילה בה התלמידים חיים : 100 שעי'

אומנות ויצירה : 150 שעי'

היבטים רגשיים 100 שעי'.

המלצות להמשך:

- תפוח תכנית לימודים בכל אחד מהתחומים
- יאספו מודלים שונים של יחידות לימוד הפועלות על פי העקרונות המנחים (דגמי הוראה) במרכזי המחוננים לצורך עיבודן כבסיס לתכניות לימוד עתידיות
- תבנינה תוכניות בתחום הרגשי-חברתי על פי העקרונות המנחים
- יערך מחקר הערכה על יישום המתווה ותפוקותיו
- תבנינה תוכניות ליבה לכיתות ייחודיות בבתי הספר
- תבנינה תוכניות ליבה לתלמידים מצטיינים.

ביבליוגרפיה

חוזר מנכ"ל תשס"ט/ט/8(א), ניסן התשס"ט, אפריל 2009
חוזר מנכ"ל תשס"ו/3(א), כיט בתשרי התשס"ו, 01 בנובמבר 2005
מסמך רקע לדיון בנושא: תוכנית הליבה, 26 במאי 2003 כתיבה: שירה בן ששון-פורסטנברג,
עובדת מחקר ומידע.
תכנית הליבה לחינוך היסודי בישראל המזכירות הפדגוגית משרד החינוך, אדר ב' התשס"ג - מרץ
2003.

- Brandes, O. (1996) *The third jump*. Jerusalem: Ministry of Education. (Hebrew)
- Ilan, M. (2000) *The core curriculum*. Jerusalem: Ministry of Education, Department
for Curriculum Development. (Hebrew)
- Larrey, M.F. and Estanek, S.M. (1999) The Ursuline studies program: a collaborative
core curriculum. *New Directions for Student Services*, 87, 63-73.
- Platt, C. (1998) Civic education and academic culture: learning to practice what we
teach. *Liberal Education*, 84 (1), 18-25.
- Stahl, A. (1997) Core curricula in the world and in Israel. Jerusalem: Ministry of
Education. (Hebrew)
- Tomlinson, C.A; Kaplan, S. ; Renzulli, Y. (2002) The core or basic curriculum; the
curriculum of connections, which expands on the core curriculum's key concepts and
principles; the curriculum of practice, which encourages students to function in a
discipline with increasing expertise; the curriculum of identity, which helps students
see themselves in relation to the discipline.
- Volansky, A. (1999) The dialectics of delegation and centralization. In E. Peled (Ed.)
The jubilee volume of Israeli education. Tel-Aviv: Ministry of Defense Publishing
Company. (Hebrew)
- Wraga, W.G. (1998) Implications of issues-centered education for the social studies
curriculum. *International Journal of Social Education*, 13(1), 49-65.
- Wraga, W.G. (1999) Organizing and developing issues-centered social studies
curricula: profiting from our predecessor. *Social Studies*, 90 (5), 209-217.

נספח 1

חזון האגף לתלמידים מחוננים ומצטיינים ודמות הבוגר

האגף לתלמידים מחוננים ומצטיינים שואף להנחיל ולהוביל תרבות שבה המצוינות היא ערך מרכזי. בחזונו חולקים בו-זמנית ערכים של מצוינות אישית ואנושית, התעלות ומובילות תוך מחויבות ורגישות לחברה. אנו מחויבים ליצירת סביבות למידה תומכות רגשית, גמישות ודינאמיות, שבהן יתאפשרו שיח מאתגר ויצירת ידע חדש. "הסביבה שבשאיפה" שלנו ייחודה בעצם היותה קהילייה לומדת, שבה תלמידים ומורים שווים בסקרנותם ובמחויבותם לקחת זה את זה שוב ושוב לשדות חדשים, בלתי ידועים. כך תיפתחנה למורים ולתלמידים אפשרויות חדשות להעצמת מכלול היבטי התודעה, למתן ביטוי לכישוריהם הייחודיים וליצירת דפוסי לימוד וחינוך הולמים תוך התחדשות מתמדת.

דמות הבוגר - ממצוינות אישית למצוינות אנושית

דמותו הרצויה של בוגר תכניות הטיפוח מכתובה במידה רבה את הדרכים החינוכיות ואת שיטות הטיפוח שצריכות להינקט. הציפיות העיקריות מבוגרי התכניות הן שכמבוגרים הם יצטיינו בהגות, במדע, בטכנולוגיה, באמנות, בספרות, במשפט, ביזמות וכו'.

מעבר להיבט ההישגי קיימות ציפיות נוספות מאותו בוגר: נחישות והתמדה, יצירתיות ומקוריות, סקרנות, אומץ לב אינטלקטואלי, יושר אינטלקטואלי או אמנותי, יכולת ורצון ללמוד ולהתפתח באופן מתמיד, יכולת חשיבה ועשייה בתנאי אי-ודאות, יכולת חשיבה רב-כיוונית, צריכת מידע יעילה, ראייה רחבה ומודעות להשתמעויות ערכיות.

בוגר התכניות הייחודיות צריך להיות אדם בעל מחויבות חברתית ובעל רמה גבוהה של מוסריות ואנושיות. (דו"ח נבו 2004)

נספח 2

סקירת מקורות אינטרנט על תכניות הלימודים למחוננים הקיימות בעולם המערבי

Gifted Core Curriculum Program definitions, standards and rationales				
Subject & Country	WWW Link	Short Summary	File Link	Units
Gifted Education in US - Alabama	http://aagc.freesevers.com/definition/define.html#different	Gifted program offerings differ from typical education in content, process, product and learning environment.	go	
US - California California Department of Education GATE Standards	http://www.cagifted.org/Pages/Advocacy/caStandards.html	Recommended standards for programs for gifted and talented students• Program Design • Identification • Curriculum and Instruction • Social and Emotional evelopment • Professional Development • Parent & Community Involvement • Program Assessment • Budgets	go	
'Meeting the Standard' - A Guide to Developing Services for Gifted Students, US - California	http://www.cagifted.org/Pages/Publications/meetStandards.html	The guide parallels as much as possible the Recommended Standards for Gifted Education Programs publication. A rationale is included for each major standard as well as for each component within the standard		

Curriculum Compacting US - Connecticut	http://www.gifted.uconn.edu/nrcgt/vcurcomp.html	Curriculum Compacting is a procedure for modifying regular curriculum for high ability students. This videotape of a live broadcast includes an explanation of the compacting process, a brief rationale as to why this is so necessary (including the dumbing down of textbooks and data related to how much content bright youngsters already know) and a discussion of each of the following eight steps involved in curriculum compacting	go	
US - Barrington Council for the Gifted and Talented (BCGT). K-12 Gifted Program Goals and Knowledge Skills	http://www.bcgt.org/goals.htm	8 Goals and Knowledge Skills with subtopics	go	
US - Illinois Challenging the Gifted: Curriculum Enrichment and Acceleration Models by Corinne P.	http://www.dgfrog.org/Gifted_Books.html	From the Back Cover: This comprehensive source book offers a wide selection of alternative methods of programming for the gifted. It includes field-tested models for entire courses of study for grades K through 6 and 7 through 12, as well as semester courses for the secondary level and single learning projects. Each model provides comprehensive content coverage, depth and breadth of skill	go	

<p>Clendening, Ruth Ann Davies R. R. Bowker Company, 1983, ISBN: 0-8352-1682-9, 371.953</p>		<p>integration, diversity of creative activities, variety of approaches, and a wealth of support media; so much so that all who are involved in educating the gifted.</p>		
<p>US - Illinois Association for Gifted Children</p>	<p>http://www.curriculumproject.com/cgi-bin/tcp_verify.cgi?agency=Illinois+Association+for+Gifted+Children&href=www.iagcgifted.org&logo=iagc.gif&titletext=&uw=true&sw=false</p>	<p>Curriculum units -Sort by title, grade, and subject</p>		<p>go</p>
<p>Dynamic tools for create units & standardsTwo Software – UnitWriter Software for Curry/Samara Model units of study (CSM) StandardWriter Software -rubric writing US - Texas</p>	<p>http://www.curriculumproject.com/productindex.htm</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. http://www.curriculumproject.com/ 2. unitwriter.htm 3. http://www.curriculumproject.com/standardwriter.htm 4. standardwriter.htm 	<p>Helps educators to understand and use strategies related to curriculum, instruction and assessment - Develop rich, exciting units of study for regular, gifted or inclusion classrooms. Help educators incorporate their state standards into dynamic instructional units and lesson plans - creation of rubrics; provides lists of ideas for student products in four learning styles, with the ability to add your own; includes banks of modality specific parts and attributes to build crystal clear performance standards.</p>	<p>1. go (csm) go software) go</p>	

<p>US - Virginia - The Center for Gifted Education: Curriculum Materials</p>	<p>http://cfge.wm.edu/curriculum.php</p>	<p>The College of William and Mary include a Center for Gifted Education – presents the development of curriculum frameworks and units of study</p>	<p>go</p>	
<p>Avery Coonley School – curriculum</p> <p>US - Illinois</p>	<p>http://www.averycoonley.org/acsforyou_curriculum.htm</p>	<p>The program is designed to encourage students to reach their fullest intellectual, creative, and social potential. The accelerated curriculum is balanced with relevant and in-depth enrichment projects to challenge and engage students, help them build critical thinking and decision-making skills, and promote intellectual risk taking.</p>	<p>go</p>	
<p>Virginia Plan for the Gifted. Department of Education</p> <p>US - Virginia</p>	<p>http://www.pen.k12.va.us/VDOE/Instruction/Gifted/gifted.htm</p>	<p>The Virginia Plan for the Gifted is provided to assist local school personnel in the development of a comprehensive plan of educational services for their gifted students.</p>	<p>go (all plan)</p> <p>go (curriculum odification)</p>	
<p>Virginia Administrative Code Of Department of Education</p> <p>US - Virginia</p>	<p>http://www.pen.k12.va.us/VDOE/Instruction/Gifted/gftregs.pdf</p>	<p>Definition and rules for gifted students.</p>	<p>go</p>	
<p>Reference Guide for the Development and Evaluation of Local Plans for the Education of the Gifted</p> <p>US - Virginia</p>	<p>http://www.pen.k12.va.us/VDOE/Instruction/Gifted/referenceguide.pdf</p>	<p>The reference guide provides guidance for school division staff to assist in the implementation of mandated services for gifted students. The reference guide presents information through templates. School divisions must provide information about the school divisions' policies and procedures related to gifted education services in the following areas: 1. Identification 2. Delivery of services 3.</p>	<p>go</p>	

		Curriculum and instruction 4. Professional development 5. Parent and community involvement		
<p>NAGC - Pre-K—Grade 12 Gifted Program Standards</p> <p>US - Washington</p>	<p>http://www.nagc.org/index.aspx?id=546</p> <p>http://www.nagc.org/index.aspx?id=444</p> <p>http://www.nagc.org/index.aspx?id=394</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. The NAGC Standards detail a framework including both minimum standards (nominal requirements for satisfactory programs) and exemplary standards (characteristics of excellence in gifted education programming). 2. Standards principles 3. Guiding principle 4. Differentiation Of Curriculum And Instruction 5. Graduate student program standards 	<p>1.go</p> <p>2.go</p> <p>3.go</p> <p>4.go</p> <p>5.go</p>	
<p>The Academy Hill School Curriculum</p> <p>US - Massachusetts</p>	<p>http://www.academyhill.org/Curriculum.htm</p>	<p>The curriculum has been developed to respond to state and national standards</p>	<p>go</p>	
<p>The Anderson School Curriculum</p>	<p>http://www.andersonps334.org/index.cfm/curriculum</p>	<p>The core curriculum of the Anderson School is shaped by the New York State and the New York City Framework for grades K-8</p>	<p>go</p>	

US - new york				
Asheville School Curriculum US - North Carolina	http://www.ashevilleschool.org/information/academics/	The curriculum is traditional and rigorous, but not stodgy. Organized around a core of disciplines	go	go
Beacon Country Day School Curriculum US	http://www.beaconcountrydayschool.com/curricula.html#top	The curriculum is designed to provide every child with a variety of instructional techniques that address different learning styles. Children have many different kinds of intelligence, interests, and abilities that are addressed and utilized when structuring for success	go	
The Brideun School Curriculum US - Colorado	http://www.brideun.com/b-core.html	The Brideun curriculum is individually designed from a collection of ideas that draw on multiple curriculum concepts, themes, and modalities. The curriculum is part of program for individualized, child-centered, playful, and non-linear.	go	
Bridges Academy is a college preparatory school US - California	http://www.bridges.edu/programcourses.html	program courses		go

<p>Dunham Academy curriculum</p> <p>US - California</p>	<p>http://www.giftedschool.org/ac_curriculum.htm</p>	<p>Dunham Academy curriculum combines a core curriculum in history, geography and science in alignment with strong subject domain programs in Mathematics, Language Arts and Foreign Languages</p>	<p>go</p>	
<p>The Evergreen School Curriculum</p> <p>US - Washington State</p>	<p>http://www.evergreenschool.org/curriculum/index.shtml</p>	<p>The Evergreen School curriculum designated to stimulate higher level thinking skills. include the Rationale, the approach and subjects division</p>	<p>go</p>	
<p>Pennsylvania Department of Education - The Gifted Guidelines</p> <p>US</p>	<p>http://www.pde.state.pa.us/gifted_ed/cwp/view.asp?a=3&Q=100383&gifted_edNav= 6262 &gifted_edNav= </p>	<p>The Gifted Guidelines were prepared to supplement 22 Pa. Code Chapter 16: Special Education for Gifted Students and provide a framework to assist school districts in meeting the requirements of the State Board's regulations to identify mentally gifted students and implement comprehensive programs to meet their needs. The Gifted Guidelines reflect Pennsylvania's continuing commitment to providing educational services appropriate for mentally gifted students that are consistent with their individual needs, outstanding abilities, and potential for performing at high levels of accomplishment</p>	<p>go go (all pdf doc')</p>	

Missouri Department of Elementary and Secondary Education - A Guide for Curriculum Documents US	http://dese.mo.gov/divimprove/gifted/resources/curriculumguide.pdf	Answer the questions: What should a gifted curriculum document look like? What should it include? -- Appendix include additional resources for curriculum development.	go	
Mackintosh Academy - Areas of Study US - Colorado	http://www.mackintoshacademy.com/	Academic areas: science, math, reading, writing, social studies, Spanish, Japanese, Latin, Visual and Performance Arts, and Physical Education		go
Metrolina Regional Scholars Academy - Curriculum Framework North Carolina	http://metrolina.nc.schoolwebpages.com/education/components/docmgr/default.php?sectiondetailid=330&fileitem=210&catfilter=5	Program Overview include the vision, details about four disciplines, Discoverers program, Investigators program and Apprentice Scholars' program	go	
The Mirman School - curriculum profile US - california	http://www.mirman.org/profile0405.html	Curriculum program.		go
The Nysmith School - curriculum subjects US - Virginia	http://www.nysmith.com/pages/cur-over.html	Curriculum program.		go

Rocky Mountain School curriculum US - Colorado	http://www.rms.org/curriculum.htm	Curriculum Philosophy based on Individualized Learning Plans also include the overall goals of <i>Curriculum</i> and seven subject domains with the Core Skills.	go	
Seattle Country Day School curriculum US - Seattle	http://www.seattlecountryday.org/curriculum.shtm	The curriculum include the philosophy and specific information about: K-3 Division, 4-5 Divison and Middle School. also include information about core subject in language arts, mathematics, social studies, science, physical education, art, music, computer education and Spanish.	go	
The Lakeville Area Public School District gifted core curriculum US	http://www.isd194.k12.mn.us/gifted.htm	Gifted Education Program for elementary and secondary level include the Rationale and units.	go	
The Gifted Education Program in Polk County Public Schools US	http://www.polk-fl.net/ESE/Gifted/	K - 5 Curriculum for Gifted Students - Curriculum Philosophy, Program Goals and Objectives	go	

<p>Soundview private school curriculum</p> <p>us - Washington</p>	<p>http://www.soundview.org/index.php?option=com_content&task=view&id=45&Itemid=67</p>	<p>Curriculum From preschool to middle school with Courses information</p>	<p>go</p>	
<p>The Indiana Department of Education -</p> <p>1. Indiana Association for the Gifted Resource Guide</p> <p>2. Correlation between NAGC Program Standards and Indiana Administrative Rule 511</p> <p>US-Indiana</p>	<p>http://doe.state.in.us/exceptional/qt/resources.html</p> <p>http://doe.state.in.us/exceptional/qt/legislation/legislation.html</p>	<p>1. A Gifted Education Comprehensive Resource Guide for Indiana Parents and Educators, include Standards, Policies and Laws.</p> <p>2. Indiana Code for high ability students complement the National Association for Gifted Children Program Standards, This chart shows each of the seven program standards (student identification, socio-emotional guidance and counseling, professional development, program evaluation, program design, program administration and management, curriculum and instruction) matched to IAC text.</p>	<p>1. go</p> <p>2. go</p>	
<p>Regional Program curriculum guide grades k - 12 for Exceptionally Gifted Students</p>	<p>http://gifted.psdr3.org/general.html</p> <p>http://achieve.psdr3.org/pdf/gifted.pdf</p>	<p>The PEGS curriculum assures mastery of the basic knowledge and skills contained in the frameworks of the school districts housing the program, include Rationale, Program Goals, Standards and Gifted Curriculum</p>	<p>go</p>	

<p>The Pattonville School District</p> <p>US - Missouri</p>				
<p>Highly Able/Gifted Policy and Guidelines</p> <p>Tasmanian - AUSTRALIA</p>	<p>http://www.education.tas.gov.au/celo/policyguidelines/default.htm</p>	<p>The policy statement <i>Education for Students who are Gifted</i> provides a definition of giftedness in the Tasmanian context, and outlines the responsibilities of the Department, principals, schools and teachers in delivering curriculum appropriate for gifted learners</p>	<p>go</p>	
<p>Education Queensland's <i>Framework for Gifted Education</i></p> <p>AUSTRALIA</p>	<p>http://www.learningplace.com.au/default_suborg.asp?orgid=23&suborgid=158</p>	<p>Comprising <i>The Policy for the Education of Students who are Gifted and Guidelines for Acceleration within the Compulsory Years of Schooling</i>.</p>	<p>go</p>	
<p>A review of Education Queensland's policy on the education of gifted students in Queensland schools</p> <p>AUSTRALIA</p>	<p>http://education.qld.gov.au/publication/production/reports/pdfs/expanding.pdf</p>	<p>The purpose of the Review is to provide a comprehensive review of the current policy for gifted education, and to align the policy framework with key directions and initiatives of the department arising from QSE-2010.</p>	<p>go</p>	

<p>Department of Education and Training - The gifted and talented policy</p> <p>government of western australia</p>	<p>http://www3.eddept.wa.edu.au/regframe/index.cfm</p> <p>another link: http://www.eddept.wa.edu.au/gifttal/policy.htm</p>	<p>The Gifted and Talented policy covers:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A policy statement 2. Definitions 3. Guidelines (to support the obligations of the gifted and talented policy) 	<p>go</p>	
<p>South Australian - Department of Education, Curriculum Differentiation and policy statement</p> <p>South Australia</p>	<p>http://www.learningtolearn.sa.edu.au/learning_workroom/files/links/SHIPBooklet1.pdf</p> <p>http://www.decs.sa.gov.au/docs/files/communities/docman/1/GiftChildrenStudentsPolicy.pdf</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. A differentiated curriculum for gifted students is a set of planned learning experiences that are designed to meet their specific needs 2. This policy provides direction and guidance for education and children's services on the education of gifted children and students 	<ol style="list-style-type: none"> 1. go 2. go 	
<p>Gifted Education - A Resource Guide for Teachers</p> <p>British Columbians Education Minister CANADA</p>	<p>http://www.bced.gov.bc.ca/specialed/gifted/</p>	<p>The Resource Guide mention The content of the curriculum and the Strategies for providing content</p>	<p>go</p>	

<p>The National Curriculum site for the uk - The general guidance</p> <p>UK</p>	<p>http://www.nc.uk.net/gt/general/04_flexibility.htm</p>	<p>One topic from the guidance is about modifying curriculum for "able" pupils. subject-specific guidance -- this supports the teaching of gifted and talented pupils in specific national curriculum subjects. It includes examples of units of work, building on the QCA/DfES schemes of work for key stages 1, 2, 3 and 4; ---case studies -- these focus on gifted and talented provision for students aged 14 to 19. Many deal with generic issues and will be of interest to all users of this site</p>	<p>go</p>	
<p>GT WISE - online catalogue of resources, designed to support all those involved in gifted and talented (G&T) education</p> <p>UK</p>	<p>http://www2.teachernet.gov.uk/gat/website/staticpages/QualityStandards.aspx?MenuID=5LB3imr2HAo=</p>	<p>DfES and the National Academy for Gifted and Talented Youth have jointly developed an Institutional Quality Standard for gifted and talented education</p>	<p>go</p> <p>go (User Guide, word doc')</p>	
<p>Department of Education and skills - Primary Education G&T Guidelines</p> <p>UK</p>	<p>http://www.nagty.ac.uk/professional_academy/index.aspx</p>	<p>NAGTY/DfES guidelines on effective provision for gifted and talented children in primary education</p>	<p>go</p>	

London Gifted & Talented - Teacher Tools UK	http://www.londongt.org/local/teacherTools/provision.htm	<ol style="list-style-type: none"> 1. Acceleration or Enrichment 2. Curriculum Compacting 3. DFES Approaches to Provision 4. Differentiation 	<ol style="list-style-type: none"> 1. go 2. go 3. go 4. go 	
more related material				
Gifted Education And State/National Standards Slide Presentation US			go	
curriculum compacting	http://www.sp.uconn.edu/~nrcgt/sem/semart08.html		go	
Gifted Education in 21 European Countries: Inventory and Perspective	http://www.bmbf.de/pub/gifted_education_21_eu_countries.pdf		go	
Schools, university program and centers for gifted students in us			go	
2005-2006 Gifted		Email for more information.	go	

Education Coordinators in us				
Books About Gifted Children		400 Books About Gifted Children, Sorted by Title	go	

**דוגמא לחוברת הנחיות לעבודת חקר במרכז למחוננים ולמצטיינים
(מעו"ף באר שבע)**

הפרוייקט

מאת ד"ר חפצי זוהר

אך הפעם... אני מוכרח להודות שהופתעתי לכל הדעות. כי מתוך החוברת תמימת המראה קפצו ועלו הזמנות למסע פילוסופי בסרטי קולנוע ותעוד המסע בתמונות. ויציאה מגרעין התא ומסע אל הריבוזום ובדיקת ההיבט המשפטי של שבירת הכרומוזום וייצור הנייר ובנייה של אתר ונבירה באידיאולוגיה וגם ארכיאולוגיה וישנה כימיה נהדרת בין רפואה ומדע ופיתוח חשיבה מתמטית לא נשאר בגדר אגדה

ורובוטיקה ותכנות בשפת C נשמע לי דבר מאוד מעשי ובמסע הקסום בעולמילים גיליתי שגם אני טוב בפילפולים ויודע ליצור משמעות חדשה ומאוד נהנה וזאת לא בושה

אז החוברת התמימה למראה משמשת מפתח מעבר – לדיאלוג לימודי אחר כנראה מעולם המחר.

ואולי הלקח החשוב שלמדתי שוב ושוב שהמסע אל עולם הדעת הוא לא תמיד חוויה מייגעת

בערך אחרי חודש או בעצם אולי קצת יותר קבלנו חוברת דקה ותמימה למראה שקשה לי אותה לתאר

לקח לי כמעט יומיים לתהות על אשר בתוכה ואולי זו הייתה בעצם עבורי ההוכחה

כי אחד הדברים שנראו לי באמת מאוד משונים היתה העובדה שבישרו לי כי במעו"ף אין שיעורים

כמובן שמיד חשדתי הרי איך זה יכול להיות? מה, לא אקבל ספר עב כרס ומיליון תרגילים ושאלות?

ואותה החוברת תמימת המראה אך טעונת ראשי הפרקים מיד הראתה שלאף לא אחד יש רצון לשחק משחקים

ואני ששמחתי לשווא צריך די מהר ועכשיו להחליט ואת הדעת לתת על מה לעשות ה"פרוייקט"

אז חשבתי ששוב אצטרך למלא עוד דפים ללא גיל ובאותה נשימה בגללי יעלמו עוד עצים בברזיל

מעו"ף-למצויינות
מרכז לעידוד ולטיפוח למצויינות
מרכז יומי למחוננים, מבצע עובדה 43
מס' טל': 6415305 – 08 מס' פקס: 6415812 – 08

למדריכים ולתלמידים שלום!

מופצת לכם חוברת ובה רשימת הנושאים לעבודות הגמר בנושאי הלימוד השונים.

בחוברת מופיעים הנושאים ושם המדריך המנחה בנושאים אלה.

תלמידי כיתות ג' – ט' יבחרו את נושא עבודת הגמר לא יאוחר מ 30 בינואר 2009.

כל תלמיד יבחר שלושה נושאים **רק מהנושאים אותם הוא לומד** ויציין את סדר העדיפות בבחירת הנושא, זאת על מנת למנוע עומס יתר על מדריכים בתחום מסוים. התלמיד ימסור את העדפותיו לאחד המדריכים.

המדריכים מתבקשים למסור את רשימת הנושאים הנבחרים לח"מ.

העבודה הכתובה והתוצר יוצגו בכנס הפרוייקטים בסוף השנה.

גמר הכנת עבודות הגמר ומסירתן - 26-27 במאי 2009 .

סיום הכנת פלקטים ואמצעים להצגה בטקס הסיום - 10 ביוני 2009.

אנא תכננו בהתאם.

בברכה,

גלית פרנקל – מליק
מנהלת התכנית למחוננים

טופס זה יש לגזור ולהעביר למדריכים!

שם התלמיד _____

כיתה _____

הנושא הנבחר:

עדיפות א': שם הנושא _____

המדריך _____

עדיפות ב': שם הנושא _____

המדריך: _____

עדיפות ג': שם הנושא _____

המדריך: _____

אחר (בתיאום עם המדריך) שם הנושא _____

המדריך _____

מעו"ף-למצויינות
מרכז לעידוד ולטיפוח למצויינות
מרכז יומי למחוננים, מבצע עובדה 43
מס' טל': 6415305 – 08 מס' פקס: 6415812 – 08

הנחיות לביצוע פרויקט אישי שנתי

1. העבודה על הפרויקט תעשה על – ידי כל אחד מהתלמידים בנפרד, או בעבודה זוגית לפי אישור המדריך.
2. אופן הגשת הפרויקט:
 - א) בחירת הנושא, מילוי הספח והגשתו למדריך –מנחה.
 - ב) הכנת ראשי פרקים ובביליוגרפיה לאישור המדריך, לפי הוראות המדריך.
 - ג) הגשת טיוטה – מינימום 10 עמודי פולוי כתובים + אמצעי המחשה לאישור המדריך לפי החלוקה הבאה:
 - מבוא.
 - שאלת החקר או מטרת העבודה.
 - תהליך (ניסוי, טבלאות, אסוף חומר וכו').
 - סכום
 - מסקנות (כוללת את דעתו האישית של התלמיד).
3. הכנת הרצאה על ידי התלמיד לכתה. סה"כ 10 דקות + 5 דקות לשאלות. התלמיד יהיה רשאי להזמין את הוריו, מוריו וחבריו להצגת ההרצאה ובהתאם לתאריך שקובע התלמיד עם המנחה. ההרצאות תתואמנה על – ידי התלמיד והמדריך בהתאם לנושא.
4. כל עבודה תוגש בדפוס או בכתב יפה וברור בצרוף תמונות, שקופיות, שקפים, מודלים, סרטים, פלקטים, גזרי עיתונות, דיאגרמות וכל העולה בדעת התלמיד.
5. תערוכת הפרויקטים והצגתם בפורסטרם על – ידי התלמידים תתקיים בכנס הורים – תלמידים שיסכם את שנת הלימודים, על מועד הכנס תשלח הזמנה בנפרד.
6. כל עבודה תוגש בשני עותקים. עותק אחד יוחזר לתלמיד בתום כנס – תערוכה סופי.
7. כל תלמיד יקבל הערכה מילולית או בכתב מהמנחה האישי.
8. לנוחיותכם מצורפת הצעה לפורמט לכתובת הפרויקט האישי

צוות המדריכים וההנהלה מאחלים לך עבודה מלמדת ומוצלחת.

דוגמה לתבנית העבודה

האגף למחוננים ומצטיינים
משרד החינוך

בית ספר מעוי"ף, באר שבע

פרוייקט בנושא : לאונרדו דה וינצ'י

שם המנחה :

שם התלמיד :

כתה :

תאריך לועזי
אוקטובר 10

תאריך עברי
חשון תשע"א

תוכן עניינים:

בדף זה יוצג תוכן העניינים של העבודה, דהיינו תקציר הנושאים בעבודה בראשי פרקים והעמודים בהם מוצג כל נושא.

לדוגמא:

מבוא	עמ' 1
לאונרדו דה וינצ'י האיש	עמ' 2
לאונרדו הצייר	עמ' 3-5
לאונרדו המתכנן והאדריכל	עמ' 6-12
סיכום ומסקנות	עמ' 13
רשימה ביבליוגרפית	עמ' 14

מבוא:

- המבוא כולל הקדמה לנושא העבודה. וניתן לפרט את הסיבות לבחירת הנושא. המבוא לפרויקט יכול את הפרטים הבאים:
- מתן סקירה קצרה על התחום בו בחר התלמיד כנושא לעבודה (עד חצי עמוד).
 - מטרה העבודה (מה רוצים להשיג באמצעות העבודה - מה רוצים לבדוק).
 - להסביר מדוע בחר התלמיד בנושא זה וגישתו לנושא.

גוף העבודה:

בגוף העבודה מפורטים נושאי העבודה לפי ראשי הפרקים שנבחרו על ידי הילד והמנחה. חשוב לנסות לצרף תמונות, תוצרים אישיים.

סיכום

בפרק הסיכום יוצגו מסקנות חשובות שהופקו במהלך לימוד הנושא. בפרק זה ישנו גם מקום להתייחסות אישית לגבי העבודה, רשמים, חוויות ולמידות.

רשימה ביבליוגרפית

בפרק זה יפרט התלמיד את רשימת המקורות בהם נעזר. אופן הפרוט יכלול את שם המקור (ספר או חוברת) ואת מספרי העמודים.
דוגמה לפוסטר:

האגף למחוננים ומצטיינים
משרד החינוך

לאונרדו דה וינצ'י

שם התלמיד: מיכאל כהן כהן בתה: ד' 2' מנחה: דו רביד

גוף העבודה

גוף העבודה

מבוא

גוף העבודה

גוף העבודה

ביבליוגרפיה

סיכום

נספח 4

המלצות תת הועדה לגיבוש עקרונות מנחים לעבודה עם תלמידים מחוננים ומצטיינים בהיבט הרגשי- חברתי במסגרת מרכזי מחוננים (יום בשבוע) לתלמידים מחוננים ומצטיינים

ועדת ההיגוי הממלכתית לקידום החינוך לתלמידים מחוננים ומצטיינים תת ועדה להיבט הרגשי – חברתי

הקדמה

ההמלצות לעבודה בהיבט הרגשי - חברתי עם תלמידים מחוננים ומצטיינים מתמקדות בשלוש אוכלוסיות . אוכלוסיית התלמידים המחוננים , אוכלוסיית אנשי החינוך המלמדים תלמידים מחוננים ואוכלוסיית ההורים לילדים מחוננים.

לאור חמש הנחות יסוד מומלץ בזה על תכנים ודרכי התערבות לכל אחת מהאוכלוסיות הנ"ל, עפ"י שיקול דעת של מנהלת המרכז הן באשר למסגרות הלימוד (חד /רב גיליות) והן בבחירת התכנים .

הנחות יסוד

1. רוב התלמידים המחוננים הם בעלי יכולת הסתגלות טובה , עם זאת יכולותיהם הקוגניטיביות הגבוהות עלולות להרחיב אצלם את הפערים התוך- אישיים והבין- אישיים (להלן קבוצה א').
2. 25% - 30% מהתלמידים המחוננים הינם תלמידים בעלי קשיים רגשיים וחברתיים ברמות שונות ומסיבות שונות. אוכלוסיית תלמידים זו כוללת בתוכה תלמידים עם לקויות למידה , ADD ו- ADHD (להלן קבוצה ב').
3. קיימת קבוצה שלישית של תלמידים , שגדלה אינו ידוע , הבולטת ביכולותיה הגבוהות בתחומים הרגשיים והבין – אישיים (להלן קבוצה ג').
4. צוותי ההוראה והחינוך, העובדים עם אוכלוסיית התלמידים המחוננים , חייבים להכיר היטב את המאפיינים של אוכלוסיה זו , כולל המאפיינים הרגשיים והחברתיים שלה .
5. תפקידה של מערכת החינוך לסייע בידי ההורים ובני משפחה נוספים לתת מענה מיטבי לצורכי התפתחותם של ילדים מחוננים, בכל הקבוצות הנ"ל.

תלמידים מחוננים : תכנים ודרכי התערבות

התכנים המומלצים :

קבוצה א'

התלמידים המחוננים הנמנים על קבוצה זו הינם בעלי יכולת הסתגלות טובה, אולם היכולות הקוגניטיביות הגבוהות שלהם מרחיבות אצלם את הפער התוך אישי והבין-אישי .

- דימוי עצמי
- מוטיבציה
- פרפקציוניזם
- תחרותיות והישגיות
- התמודדות עם מצבי לחץ
- הצלחה וכישלון
- שליטה עצמית וניהול רגשות
- מיומנויות תקשורת בין אישית
- קבלה עצמית של היותי מצטיין

הדרך המומלצת להתערבות היא :

לחייב פעילויות סביב נושא אחד (מתוך התכנים הנ"ל) או שני נושאים סימסטריאליים בכל שנה . בנוסף יש להתייחס להיבטים הרגשיים והחברתיים בפעילויות ההעשרה השוטפות במרכז .

קבוצה ב'

קבוצה זו מאופיינת בקשיים דומים לאלה של קבוצה א' אך בהקצנה , ועל כן התכנים המומלצים הינם אותם תכנים כפי שצוינו לעיל. בנוסף, עקב קשיים ייחודיים , מומלץ לטפל גם בנושאים הבאים :

- בדידות
- דחייה/קבלה חברתית
- התמודדות עם היות יוצא דופן
- צרכים מיוחדים אישיים (קבועים או משתנים)

הדרך המומלצת להתערבות היא : לקיים קבוצות חד או רב – גיליות קטנות לייעוץ ולתמיכה . המשתתפים בקבוצות אלה יופנו ע"י המורים ההורים או הילדים עצמם. בנוסף, מומלץ לקיים קשר הדוק ורציף עם ביה"ס ממנו באים התלמידים ועם הבית, לצורך טיפול אישי מקצועי .

קבוצה ג'

קבוצה זו מורכבת מתלמידים בעלי רמת אינטליגנציה אישית ובינאישית גבוהה, ועל כן הם מהווים פוטנציאל למנהיגות ולתרומה לחברה ולקהילה. הנשאים המומלצים :

- מודעות עצמית
- הבנת תהליכים חברתיים
- עיסוק בדילמות חברתיות אתיות ומוסריות
- טיפוח כישורי מנהיגות

הדרך המומלצת להתערבות היא:

(קורס) סדנת בחירה רב גילית לבעלי עניין בנושאים הנ"ל - סדנא אחת כל שנה.

אנשי חינוך והוראה של תלמידים מחוננים.

התכנים המומלצים :

- הכרות עם המאפיינים הרגשיים והחברתיים של הילדים המחוננים , כדי לתפקד באופן יעיל יותר
- היועץ/ת חייבת/ת להתמחות בהכרת הילד המחונן, ולהיות מסוגלת להדריך את מורים בסוגיות הקשורות בילד המחונן
- התכניות להכשרת מורים לתלמידים מחוננים צריכות לכלול את כל ההיבטים המופיעים במסמך זה .

דרך העבודה :

- עריכת יום עיון אחד בשנה בנושא התלמיד המחונן
- בניית תכניות מחויבות אישית ותרומה לקהילה בהנחיית מורי המרכז (לפי שיקול דעת המחנך / ת , היועץ/ת או מנהל/ת המרכז)
- מנהל מרכז העשרה ידאג לדרבן את המורים המלמדים במרכז להתמחות בהוראת תלמידים מחוננים.
- מנהל המרכז ידאג לקשר רציף עם בתי הספר המזינים את המרכז , ע"י קיום מפגשים עם מורים בבתי הספר, הזמנתם להכיר מקרוב את הפעילויות השונות המתקיימות במרכז, וקיום פעילות משותפת לתלמידי המרכז עם חבריהם מביה"ס פעם או פעמיים

בשנה.

בבתי הספר מהם יוצאים תלמידים ליום העשרה שבועי במרכז העשרה : מומלצת סדנא למורים – הדרכה כיצד ליצור אקלים מיטבי בביה"ס בעבור התלמידים היוצאים ליום העשרה וסובלים מאי התחשבות , מבעיות חברתיות , מקשים בהשלמת חומר הלימודים וכיו"ב.

הורים ומשפחה של ילדים מחוננים

מרכז העשרה היומי יכול לסייע להורים של הילדים המחוננים ובני משפחה אחרים כיצד להתמודד באופן יעיל יותר עם הפערים התוך - אישיים והבין - אישיים המאפיינים ילדים מחוננים.

תכנים מומלצים :

- לעזור להורים ולמשפחה להכיר את עולמו של הילד המחונן
- לסייע להורים להבין את האתגר שבתפקודם כהורים לילד מחונן
- לסייע להורים להתמודד באופן יעיל יותר עם הצרכים הייחודיים של ילדם
- לסייע בהתנהלות בתוך המשפחה (קשרים עם אחים דמויות נוספות במשפחה)
- להדק את הקשר עם ביה"ס , תוך שיפור התקשורת בין ההורים וביה"ס
- תכנים נוספים שיועלו ע"י ההורים עפ"י נושאים שמעסיקים אותם.

דרכי התערבות :

- כל מרכז יבחר מתוך המגוון המוצע את הדרך/ים המתאימה/ות לו :
- הרצאות פרונטאליות ,

- סדנאות בקבוצות קטנות עפ"י בחירה ,
- הנחית הורים
- שיחות אישיות עם גורם טיפולי במרכז/בביה"ס והפניה להדרכה מתמשכת ע"י גורם חיצוני
- שילוב הורים בוועדות לטיפול והעשרה
- ילד שזכאי לסיוע אישי על פי חוק , יקבל אותו סיוע גם במרכז (כגון : סייעת צמודה , מלווה וכו').

ומה הלאה ? (המלצות)

- מפגש ארצי של אנשים שחקרו ו/או פיתחו תוכניות בתחום הרגשי-חברתי של התלמידים המחוננים , לשם חשיפה והיכרות עם תוכניות המתבצעות בארץ.
- ביקורים במרכזי העשרה ובמסלולים בבתי ספר , לצפייה והתרשמות מהתכניות השונות
- סקירת ספרות מחקרית בנושא.

תמצית הצעות הועדה

- *סדנה לשיפור תקשורת בין-אישית לכל הלומדים לפחות פעם אחת במהלך לימודיהם במרכז.
- בסדנה זו יעסקו התלמידים בנושאים הקשורים למוטיבציה, הישגיות ותחרותיות, התמודדות במצבי לחץ, דימוי עצמי, ושליטה עצמית.
- *קבוצות ייעוץ לתלמידים המגלים קשיים בתחום החברתי והרגשי. קבוצות אלה יעסקו בנושאים הנוגעים לבדידות חברתית, לדחייה חברתית, להיותם יוצאי-דופן, ולצרכים ייחודיים אחרים.
- *סדנה לפיתוח כישורי מנהיגות המיועדת לתלמידים הבולטים לטובה בכישוריהם החברתיים, אשר תוצע כקורס בחירה.
- *סדנה להורים לילדים מחוננים המעוניינים להרחיב ידע והבנה של ילדם ושל האינטראקציה בינם לבין בני משפחה נוספים.
- *סדנה למורים אשר תדריך אותם ליצור אקלים מיטבי עבור התלמידים המחוננים ותקל עליהם את המעבר לתכנית השליפה.

נספח 5

חוזר מנכ"ל תשסו/3(א), כט בתשרי התשס"ו, 01 בנובמבר 2005